

Ярошевич Н.Б., Обшита Ю.А. Проблемы внедрения программно-целевого метода планирования местных бюджетов в Украине

Проанализированы проблемы внедрения программно-целевого метода в Украине, как звена в цепи теоретических положений внедрения комплекса необходимых реформ для формирования развитой демократической Украины.

Ключевые слова: программно-целевой метод, бюджет, местное самоуправление, эффективность.

Yaroshevich N.B., Obshta Yu.A. Problems of introduction program – target method of planning local budgets in Ukraine

In article the program problems are analysed of target method in Ukraine, as a link in a theoretical positions chain of necessary reforms complex introduction for formation of the developed democratic Ukraine.

Keywords: program – target method, budget, local self-government, efficiency.

**УДК 336.716:334.716 Доц. Г.О. Партин, канд. екон. наук; студ. О.В. Дідух –
НУ "Львівська політехніка"**

**ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ НА
ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ**

Досліджено поняття фінансової стійкості підприємства та особливості впливу на неї основних чинників. Встановлено, що фінансова стійкість підприємства – це такий його стан, за якого обсяг фінансових ресурсів, що перебуває в розпорядженні підприємства, забезпечує його фінансову незалежність, плато- та кредитоспроможність і фінансування розвитку діяльності на поточний і перспективний періоди.

Ключові слова: фінансова стійкість суб'єкта господарювання, фінансовий потенціал, зовнішні чинники, внутрішні чинники, фінансово-економічна криза.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки України, що характеризується кризовими явищами у всіх сферах діяльності, особливо актуальною є проблема забезпечення фінансової стійкості підприємства. Без цього неможлива стабілізація економіки держави загалом. Так, статистичні дані засвідчують, що фінансова стійкість підприємств України знижується, оскільки зі зменшенням обсягів діяльності спостерігаються високі темпи зростання суми довготермінових і поточних зобов'язань. Лише за дев'ять місяців 2009 р. довгострокові зобов'язання збільшилися на 7,37 % (з 383623,2 станом на 1.01.2009 до 411898,8 на 30.09.2009), поточні зобов'язання за цей період зросли на 9,77 % (з 945982,3 станом на 1.01.2009 до 1038362,7 на 30.09.2009).

Кожне підприємство у процесі своєї діяльності взаємодіє з постачальниками сировини і матеріалів, споживачами продукції, конкурентами. Останні в конкурентній боротьбі намагаються зміцнити своє становище на ринку і цим самим послабити становище інших підприємств. З огляду на це, виникає потреба в удосконаленні управління фінансовою стійкістю підприємства, зокрема забезпечення захищеності діяльності підприємств від негативних впливів зовнішнього середовища.

Мета дослідження полягає у вивченні основних характеристик фінансової стійкості суб'єкта господарювання та особливостей впливу чинників на

загальний рівень фінансової стійкості підприємства в умовах фінансово-економічної кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової стійкості досліджувало багато вітчизняних та закордонних вчених. Основні аспекти управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання відображено у працях Дж. Кейнса, П. Самуельсона, А.В Соколова, Е.В Кучерової, М.А. Болюхи, В.В. Бурчевського, О.Я. Кислиці, А.М Литовських, М.Г. Лапусти, О.В. Кондрат'євої та ін.

Виклад основного матеріалу. А.Д. Шеремет і Р.С. Сайфулін вважають, що фінансова стійкість – це результат, який свідчить про забезпечення підприємства власними фінансовими ресурсами, рівень їхнього використання та напрями розміщення. Вона тісно пов'язана з ефективністю виробництва, а також з кінцевими результатами діяльності підприємства [5, с. 213]. Іншими словами, фінансова стійкість – це такий стан підприємства, за якого обсяг його власних коштів достатній для погашення зобов'язань у довготерміновому періоді, кошти вкладені в підприємницьку діяльність окупаються за рахунок грошових надходжень від господарської діяльності, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів [3, с. 15].

На фінансову стійкість впливають різні чинники, як внутрішнього, так і зовнішнього, щодо підприємства походження: якість виробництва продукції та попит на неї; конкурентне становище підприємства на ринку; рівень матеріально-технічної оснащеності виробництва і застосування передових технологій; налагодженість економічних зв'язків із діловими партнерами; ритмічність кругообігу коштів; ефективність господарських і фінансових операцій; рівень ризику в процесі здійснення виробничої і фінансової діяльності тощо [1, с. 187]. Таке розмаїття причин, які впливають на діяльність підприємства, зумовлює різні аспекти його стійкості. Зокрема, Н.М. Гайдис виділяє загальний, ціновий, фінансовий аспекти стійкості підприємства та внутрішній і зовнішній, залежно від чинників, що впливають на неї. Внутрішня фінансова стійкість підприємства відображає такий стан його потенціалу, матеріально-технічної і цінової структури виробництва, за яких забезпечуються стабільні фінансові результати його діяльності. В основу досягнення внутрішньої стійкості покладено своєчасне і гнучке управління внутрішніми чинниками діяльності підприємства. Щодо зовнішньої фінансової стійкості, то під нею треба розуміти стійкість суб'єкта господарювання до впливів зовнішнього середовища. Така стійкість значною мірою залежить від ефективності макро-економічних методів регулюванням ринкової економіки [1, с. 188].

Наприклад, М.Я. Коробов виділяє спадкову стійкість, що визнається наявністю певного запасу міцності, досягнутого підприємством за період його попередньої діяльності, і яка захищає його від впливу несприятливих дестабілізаційних чинників [2, с. 146].

Основною умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства є формування достатніх обсягів виторгу, що дають змогу в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед бюджетом, розрахуватися з працівниками, кредиторами, постачальниками. Іншими словами, підприємство буде фінан-

сово стійким, якщо величина його вхідних грошових потоків від операційної діяльності перевищуватиме вихідні. Виходячи з наведеного, можна зробити висновок, що одним з важливих компонентів фінансової стійкості є наявність необхідної кількості фінансових ресурсів, які можна сформувати лише за умови ефективної роботи підприємства та отримання прибутку. Саме прибуток підприємство використовує для погашення своїх зобов'язань перед банками та іншими фінансово-кредитними установами, а також зобов'язань перед акціонерами й інвесторами. Окрім цього прибуток є одним із основних джерел фінансування розширення діяльності підприємства, реконструкції і модернізації обладнання чи його заміни. Своєю чергою, для досягнення і підтримання фінансової стійкості важливий не тільки обсяг прибутку, але і його рівень щодо вкладеного капіталу або витрат, тобто рентабельність діяльності підприємства.

Варто зауважити, що величина чистого прибутку підприємства залежить від багатьох чинників. Одним із найважливіших з них є структура фінансових ресурсів. Для залучення коштів на підприємстві часто використовують позиковий капітал, оскільки в сучасних умовах саме він дає змогу акумулювати значні обсяги фінансових ресурсів, щоб реалізувати інвестиційні проекти. Однак у разі залучення таких ресурсів у великих обсягах, на підприємстві виникають фінансові витрати, пов'язані зі сплатою відсотків за кредит, що призводить до зменшення чистого прибутку, а отже, і до зниження рентабельності капіталу. Це, своєю чергою, зумовлює зниження фінансової стійкості підприємства. Тому, для зміцнення своєї стійкості суб'єкту господарювання необхідно формувати оптимальне співвідношення між обсягами позикових і власних коштів.

В економічній літературі існують різні підходи до класифікації чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Зокрема, В.І. Оспіщев і І.В. Нагорна вважають за доцільне виділити зовнішні чинники фінансової стійкості, до яких відносять: економічні (податкова політика, рівень інфляції, конкуренція, інвестиційний клімат, стан економіки країни); соціально-політичні (соціально-політична стабільність, зовнішньоекономічна політика держави, ефективність економічних зв'язків, зміна умов експорту та імпорту, антімонополярна політика); фінансові (рівень відсоткової ставки, кредитна політика, валютна політика, рівень страхових тарифів); демографічні (чисельність та склад населення, рівень життя населення); науково-технічний прогрес (динаміка інноваційного процесу). В.І. Оспіщев та І.В. Нагорна зазначають, що основними чинниками фінансової стійкості є податкова й кредитна політика, рівень розвитку фінансового ринку, страхової справи, зовнішньоекономічних зв'язків, використання порівняльних та абсолютних переваг міжнародного поділу праці [7].

Найбільший вплив на фінансову стійкість підприємства мають економічні і фінансові чинники. Вони можуть зумовити виникнення кризових явищ, банкрутство і ліквідацію підприємства. Необхідно також зауважити, що на сучасному етапі розвитку української економіки фінансова стійкість багатьох підприємств істотно погіршилася. Основними чинниками цього є світова фінансово-економічна криза, зростання інфляції, нестабільна держав-

на податкова і кредитна політика. Нестабільність економічної ситуації в Україні зумовлює погіршення інвестиційного клімату в державі. Так у першому кварталі 2009 р. обсяг прямих іноземних інвестицій у вітчизняну економіку дорівнював 1 млрд 175,5 млн дол., що становить лише 36,2 % від вкладень першого кварталу попереднього року [8]. Ці дані свідчать про зниження темпів зростання фінансових ресурсів підприємств. Така тенденція негативно впливає як на економіку держави загалом, так і на фінансову-економічну діяльність українських підприємств.

Великий вплив на фінансову стійкість підприємств має також зовнішньоекономічна політика держави, яка охоплює експортну та імпорتنу політику. Така політика повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для українських товаровиробників на світовому ринку. Особливо актуальною стала проблема підвищення ефективності цієї політики зі вступом України до СОТ. Її належна реалізація може сприяти покращенню економічної ситуації в країні і, як наслідок, – підвищенню фінансової стійкості підприємств.

На фінансову стійкість підприємств істотно впливає фаза економічного циклу, в якій перебуває економіка держави. У період кризи існує відставання темпів реалізації продукції від темпів її виробництва, що спостерігається сьогодні в Україні. Зменшуються інвестиції в товарні запаси, що ще більше скорочує збут. Зменшуються також і доходи суб'єктів господарської діяльності, падають обсяги прибутку. Все це зумовлює зниження ліквідності підприємств, їхньої платоспроможності та формує передумови для масових банкрутств [6].

Фінансова стійкість багатьох українських підприємств знижується також внаслідок низької конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг на світовому ринку. Так, у 2009 р. на міжнародному рівні конкурентоспроможними визнано лише 1 % українських товарів і послуг [8]. Це зумовлено застарілою виробничою базою більшості підприємств України і значною енергомісткістю виробництва, що не дає змоги виробляти продукцію, яка за якістю і за витратами відповідала б міжнародним стандартам. Для покращення ситуації вітчизняним підприємствам необхідно активізувати інноваційну діяльність, запроваджувати нові види технології та організації виробництва.

Фінансова стійкість залежить від фінансового потенціалу підприємства. Фінансовий потенціал визначається обсягом власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат [4, с. 57]. З огляду на це, ефективність управління фінансовою стійкістю підприємства залежить від раціональності управління його фінансовим потенціалом.

Висновок. Фінансова стійкість підприємства – це такий його стан, за якого обсяг фінансових ресурсів, що перебуває в розпорядженні підприємства, забезпечує його фінансову незалежність, плато- та кредитоспроможність і фінансування розвитку діяльності на поточний і перспективний періоди.

Істотний вплив на фінансову стійкість вітчизняних підприємств мають економічні та соціально-політичні чинники, зокрема зовнішньоекономічна

політика держави; фінансові; демографічні чинники і науково-технічний прогрес. Важливими внутрішніми чинниками, від яких залежить фінансова стійкість підприємства, є якість управління прибутком підприємства, структурою його позикових і власних коштів. Чим вища фінансова стійкість підприємства, тим менше воно конфліктує з державою щодо сплати податків у бюджет і внесків в соціальні фонди, з працівниками – щодо вчасної виплати заробітної плати, з фінансовими установами – щодо погашення кредитів, та виконує всі свої договірні зобов'язання. Фінансовостійкі підприємства практично не залежать від коливань ринкової кон'юнктури і менше ризикують опинитися на межі банкрутства. З огляду на це, на підприємстві необхідно формувати ефективну систему управління фінансовою стійкістю, на основі застосування методів прогнозування, планування, регулювання, контролю та аналізу фінансової стійкості.

Література

1. Гайдис Н.М. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібн. / Н.М. Гайдис. – Львів : Вид-во ЛБІ НБУ, 2006. – С. 414.
2. Коробов М.Я. Фінанси промислових підприємств / М.Я. Коробов. – К. : Вид-во "Либідь", 1995. – 160 с.
3. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства : монографія / М.С. Заюкова. – Вінниця : Вид-во "Універсум", 2004. – С. 155.
4. Федонін О.С. Потенціал підприємства: Формування та оцінка : навч. посібн. / О.С. Федонін. – К. : Вид-во КНЕУ, 2006. – С. 261.
5. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2001. – С. 432.
6. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.revolution.allbest.ru>.
7. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.intkonf.org>.
8. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.unian.net>.

Партын Г.О., Дидух О.В. Особенности влияния основных факторов на финансовую устойчивость предприятия в условиях финансово-экономического кризиса

Исследовано понятие финансовой устойчивости предприятия и особенности влияния на него основных факторов. Установлено, что финансовая стойкость предприятия – это такое его состояние, при котором объем финансовых ресурсов, который находится в распоряжении предприятия, обеспечивает его финансовую независимость, платеже-, кредитоспособность и финансирование развития деятельности на текущий и перспективный периоды.

Ключевые слова: финансовая устойчивость субъекта хозяйствования, финансовый потенциал, внешние факторы, внутренние факторы, финансово-экономический кризис.

Partyn G.O., Diduch O.V. Influence of mayor factors on financial firmness of enterprise in the condition of financial-economic crisis

Study the concept of enterprise financial stability, and influence of her main economic factors. Described that financial firmness of enterprise is such his state, at which volume of financial resources of, which is in the order of enterprise provides him financial independence, plato- that solvency and financing of development of activity on current and perspective periods.

Keywords: financial stability of the entity, financial capacity, external factors, internal factors, financial and economic crisis.